

REFERAT US - Ældreråd d. 03-06-2020

Mødedato Onsdag d. 03. juni 2020 kl. 17:00

Mødested Imaneq 34, 2. sal – Mødesal

Indholdsfortegnelse

Referat.....	3
--------------	---

Punkt .: Referat

Bilag 1

Referat af Ældrerådsmøde

Tidspunkt: Onsdag den 3. juni 2020 kl.13.00 – 15.00
Sted: Imaneq 34, 2. sal – Mødesal

Deltagere:

Laannguaq Lyngø, formand (LAL)
Søren Joelsen, næstformand (SØJ)
Bodil Karlshøj Poulsen, medlem (BKP)
Jonas Napaattoq, medlem– deltog pr. telefon(JON)

Jill S. Hellesen, fg. direktør i Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked (JSH)
Arnannnguaq H. Christensen, Fagchef for Ældreområdet(AHC)
Lars Jørgen Kleist, Sekretær for Ældrerådet, referent (LJK)

Lone Isaksen – Demenskoordinator Kommuneqarfik Sermersooq (LOI)
Deltog kun til mødet under punkt 3.

Afbud:

Loritha Henriksen, medlem

Dagsorden:

1. Velkomst og godkendelse af dagsorden ved formand Laannguaq Lyngø

Formanden bød velkommen. Under godkendelse af dagsorden vedtages det, at dagsordenspunkt 3 skulle medtages, Lone Isaksen - Demenskoordinator i Kommuneqarfik Sermersooq - er til stede under mødet for at præsentere ansvarsområder og målsætninger. Efter Lone Isaksen har fremlagt, forlader hun mødet.

2. Referat fra forrige møde – den 14. maj 2020

Fg. direktør Jill S. Hellesen, ønskede ændring af teksten til punkt 4:
- Fællesmøde med Ældrerådet og Nuummi Utoqqaat Peqatigiiffiat (Nuuk Ældreforening) d. 25. februar 2020, følgende kontekst:

Fungerende direktør Jill S. Hellesen fortæller om nuværende status, at kommunen arbejder ihærdigt for at finde et mere egnet sted, der kan fungere som de ældres værested i stedet for lokalerne i blok 10.. Man forventer en afklaring i løbet af sensommeren 2020. Hertil arbejder Kommuneqarfik Sermersooq på nuværende tidspunkt på at udarbejde sektorplaner for bygge- og anlægs ønsker de næste 15 år frem, hvor der også tages højde for behov på ældre- og demensområdet,

Herefter blev referatet godkendt.

3. Lone Isaksen – Demenskoordinator i Kommuneqarfik Sermersooq - fremlæggelse om ansvarsområder og målsætninger.

Lone Isaksen fortæller om sine daglige opgaver, der omfatter:

- Hjemmebesøg, når man har mistanke om, at en ældre har demens.
- Besøg på plejehjem - her samarbejder man med forstander på alderdomshjem, og man kan komme og vejlede medarbejdere.
- Demenskoordinator underviser hver måned medarbejderne - man kan kræve, at alle skal kunne henvende sig ved behov og for at få flere oplysninger, der er mulighed for at fremlægge om demens for interesserede.
- Der er blevet lavet en folder og en plakat med informationer på dansk og grønlandsk. Man har hængt plakater med informationerne om demens i busstoppestederne, og de er også lagt på Kommuneqarfik Sermersooqs hjemmeside.
- For tiden arbejder man med 167 borgersager.

Samtidig bliver medarbejdere undervist og vejledt i reglerne omkring magtanvendelse.

Meget er blevet udfordret pga. Corona-situationen.

- Vejledning om magtanvendelse er blevet opdateret.
- Der er åbent for telefonisk henvendelse hver fredag mellem kl. 10.00-12.00 – men der er også mulighed for henvendelse pr. telefon ved akuttillfælde.

Spørgsmål:

SØJ: 167 borgere, gælder tallet for hele Kommuneqarfik Sermersooq?

LOI: Ja, I Nuuk arbejder vi med 47 borgere, der bor på alderdomshjem – og 10 borgere i ældrekollektiverne. I Ittoqqortoormiit, Tasiilaq, Paamiut og Qeqertarsuatsiaat bor der ca. 20 borgere i ældrekollektiverne.

BKP: Vi har snakket meget om personer med demens - og når vi kigger på tallene, som vi modtager

til vores møder, kan vi se, at der er mange med demens, der endnu ikke har fået diagnosticeret deres sygdom.

Hjælper du som demenskoordinator i kontakten med sundhedsvæsenet for at få diagnosticeret borgernes demenssygdomme?

LOI: For tiden er vi i gang med et tiltag for at forbedre kontakten til sundhedsvæsenet vedrørende diagnosticering af demens.

BKP: Hvordan foregår kontakten i dag? Og går det hurtigere med at få diagnosticeret personer med demens?

Selvom vi her i Ældrerådet ikke har en større indflydelse på arbejdet, viser tallene, at der er mange borgere, man formoder er ramt af demens, men at disse ikke er blevet diagnosticeret? Her tænker jeg også, at man fra politikernes side skulle være mere årvågen heri - for at de ikke skal vente endnu længere på at få en demensdiagnose.

AHC: Kommuneqarfik Sermersooq og Sundhedsvæsenet har drøftet problemstillingen, men desværre har Sundhedsvæsenet for nuværende ikke ressourcer til at kunne foretage undersøgelser.

Derfor har man lavet en ordning, således at kommunen (demenskoordinatorerne) - eks. når en borger i eget hjem formodes at være dement - udfylder et skema ud fra borgerens ageren, og skemaet bliver herefter sendt til sundhedsvæsenet.

Derefter skal Sundhedsvæsenet ud fra skemaet vurdere, om borgeren viser tegn på at være dement, og herfra kan vedkommende eventuelt diagnosticeres som demensramt. Ud af de 167 borgere vi arbejder med, har kun 30-40 en diagnose.

Denne løsning gør det tydeligere for os - ved at udfylde skemaet, og ved at Sundhedsvæsenet vurderer, hvor mange, der får en diagnose, og det bliver nemmere for politikerne at tage beslutninger om tiltag.

LAL: Jeg har fået at vide, at der har været hændelser blandt familiemedlemmer til en dement, der ikke ønskede tiltag for den demente. Har man overvejet tiltag i sådanne tilfælde? F.eks. når en borger er fyldt 80 år, kommer kommunen på besøg som en led af forebyggelsesarbejdet?

AHC: Det kan ske, at man er for sent på den, at demensen er fremskreden og giver vanskeligheder i samarbejdet. Derfor er der blevet udarbejdet informationer - familiemedlemmerne skal vide, hvor de skal henvende sig, og hvad de skal foretage sig. Her menes der også, at sagen skal startes i god tid.

Når sagen starter efter, at demensen er fremskreden, kan det være vanskeligt at få adgang til borgerens bolig, ligesom borgeren kan være til fare for sig selv og andre. I disse tilfælde, kan vi blive nødt til at bruge magtanvendelse. Dette sker så vidt muligt i samarbejde med pårørende og sundhedsvæsenet.

LOI: I tillæg hertil skal det siges, at de forskellige sygdomme, der hænger i verden også rammer flere og flere i Grønland, dette er vi også opmærksom på. Her skal det også siges, at man bliver nødsaget til at gøre noget, når familiemedlemmerne er trætte, altså når der kommer en henvendelse.

JON: Spørger – om der kan komme nogle medarbejdere med viden om demens til Ittoqqortoormiit?

LOI: I 2018 besøgte medarbejdere Ittoqqortoormiit fra Kommuneqarfik Sermersooq. Dertil afholder man vejledende møder med medarbejdere som arbejder med de ældre og i hjemmehjælpen. Det gøres, selvom forbindelsen kan drille. Men vi kommer også til stederne ved behov.

BKP: I følge Grundloven er det vores rettighed, at ingen bare kan komme ind i ens hjem. Lone medtager du dette i din undervisning - her snakker vi om god opførsel.

LOI: Vi er opmærksomme på alle disse punkter, vi inddrager også familien i disse sager. Vi kan ikke bare komme ind, når vi ikke er velkomne. Derfor prøver vi at komme ind, og når vi får afslag, prøver vi igen, og vi kommer først ind, når vi er blevet accepteret.

SØJ: Spørger til Peqqinnissaqarfiks/Sundhedsvæsenets navn. Og det er om navnet er godkendt som ord - for han er betænkelig ved betydningen af Peqqinnissaqarfik/Sundhedsvæsenet. At ordet Peqqinnissaqarfik har en betydning, der bærer præg af at man bliver sund. Men man burde

kalde dem peqqissaaviit/stedet hvor man gør nogen sund - fordi vi skal jo være indlagte for at blive sunde. Den grønlandske betegnelse er generende.

LAL: Vi i Ældrerådet kan muligvis ikke ændre navnet, myndighederne og ressortområdernes benævnelser bliver vedtaget af Sprogsekretariatet. Og de er dem, der vedtager anvendte ord.

4. Fælles information.

Fagchef for ældreområdet – Arnannguaq H. Christensen

Status:

- Der er ikke meget at meddele. Men det skal siges, at landet bliver genåbnet ud til verden, og vi forbereder medarbejderne i Alderdomshjemmene og hos Hjemmehjælperne i, at epidemien igen kan ramme landet, og i hvad de skal gøre for at skærme de ældre borgere og beboere.. Det skal også nævnes, at som det kan læses fra det forrige mødes referat, så arbejder man for at finde et nyt Værested til de ældre, som er bedre egnet end Værestedet i blok 10.

Formanden for Ældrerådet - Laannguaq Lyngø

Status:

Hun er blevet kontaktet af en journaliststuderende, som ønskede flere informationer om Ældrerådet, denne har hun snakket med, og forstået, at den journaliststuderende havde en opgave i forbindelse med dennes uddannelse, der skulle bedømmes.

SØJ: Tilføjer at have bemærket, at de journaliststuderende kommer til de Ældres Værested for at lave interviews og finder det naturligt. På den måde får de mere viden og formidler deres viden ud, hun fortæller også, at der for ikke så længe siden var en journalist i Pilutaq for at lave et interview.

JON: I Ittoqqortoormiit har man problemer med at få bænke.

AHC: Da det drejer sig om hele kommunen, skal man henvende sig til Forvaltningen, fordi alle byer og bygder skal have bænke.

5. Opfølgning fra sidste møde:

5.a Ældrerådet er et råd for hele Kommuneqarfik Sermersooq. Derfor er medlemmerne siddende i valgperioden fra 2017 til 2021.

Man foreslår over for Udvalg for Velfærd og Arbejdsmarked at drøfte muligheden for at Ældrerådet kan skulle mødes med alle ældre i andre byer.

Der er sendt en skrivelse til ældreforeningen Kigaatsut i Paamiut.

Status: Forvaltningen: Der blev talt med formanden for ældreforeningen i Paamiut, Peter Petersen, pr. telefon. Peter Petersen oplyser, at ældreforeningen i Paamiut, under deres møde har støttet op om, at Ældrerådet i Kommuneqarfik Sermersooq skulle besøge Paamiut og afholde et borgermøde om deres arbejde.

LJK: Forklarer at under Ældrerådets tidligere møde, dvs. den 26. februar 2020, har drøftet, at Ældrerådet skal tage til Paamiut og Tasiilaq for at afholde borgermøder, i den forbindelse spørges Ældreforeningerne i Paamiut og Tasiilaq pr. brev om de ønsker besøg.

Brevet er underskrevet af Ældrerådets formand, forespørgslen er nu blevet besvaret under telefonmødet med Peter Petersen, formand for Ældreforeningen i Paamiut Kigaatsut, mødet er ønsket.

LAL: Anbefaler, at eftersom Covid-19 situationen stadig er gældende, skal der ikke tages beslutning nu - og at man først tager stilling til næste møde, når sommeren er ovre. Grunden hertil er, at man på nuværende tidspunkt ikke må samles mere end 100 personer sammen. Desuden er det under 1 år til, at Ældrerådets valgperiode ophører, hvorfor rejsens realisering afhænger af det nye Ældreråds forretningsorden.

BKP: Nu hvor sommeren står for døren, ønsker jeg at der bliver taget stilling til efteråret. Jeg vil dog nævne, at Ældrerådet har en smidig arbejdsform, og hvis der skulle dukke mere end 100 borgere op, når Ældrerådet afholder møde i Paamiut, jamen så kan vi afholde to møder.

SØJ: Jeg ønsker, at vi man beslutter evt. afholdelse af borgermøder til vort møde i august.

LJK: Nævner om, at det skal besluttet, og om der skal søges midler til Udvalg for Velfærd og Arbejdsmarked, for hvis der ansøges til udvalget, skal det også godkendes hos Økonomiudvalget.

JSH: Korrigerer, at det ikke er muligt for Ældrerådet at sætte sager på dagsorden til udvalgets møder og at det ikke umiddelbart er muligt at søge rejsebevillinger hos Udvalg for Velfærd og Arbejdsmarked. Forvaltningen vil undersøge, hvilke muligheder, der er for finansiering af Ældrerådets rejseomkostninger. Forvaltningen vil fremsende et svar til Ældrerådet, når det er undersøgt.

LAL: Der kan benyttes flere forskellige muligheder, desuden kan det undersøges, om man kan søge hos Paamiut Lokaludvalg.

LJK: Men der har været udfordringer ved ansøgning hos Lokaludvalget, I har sagt, at det muligvis vil være bedre at arbejde gennem Udvalget, dengang I ville til Qeqertarsuatsiaat, som er indenfor kommunen - dengang søgte I gennem Nuuk Lokaludvalg og fik afslag, hvorfor I desværre skulle bruge Fagchef Arnanguaq H Christensens budget, for at dække rejseudgifter i forbindelse med afholdt rejse.

JSH: Foreslår at, forvaltningen forud for næste møde i Ældrerådet undersøger hvilke muligheder, der er for at søge støtte. Herudover vil forvaltningen umiddelbart anbefale at rejseplaner udskydes indtil tilstandene er mere normaliserede i forhold til COVID-19. Selvom flytrafikken er åben til Paamiut, er det fortsat kommunens holdning at det kun er de mest nødvendige tjenesterejser der foretages.

JON: Er der også planer for, at Ældrerådet besøger Ittoqqortoormiit?

LJK: Under mødet i februar var ønsket, at alle byer i kommunen skulle besøges. Paamiut, Qeqertarsuatsiaat (fik besøg i februar), Tasiilaq og Ittoqqortoormiit, er alle blevet nævnt i denne plan. Men alle planer faldt fra hinanden pga. Corona, selv mødet der skulle afholdes 22. april

blev aflyst, og den blev først afholdt den 14. maj 2020 - men under mødet i februar vedtog man ellers, at rådet ønskede at besøge Itoqqortoormiit under denne valgperiode 2017-2021.

Beslutning:

Forvaltningen undersøger støttemuligheder vedr. rejser inden næste Ældrerådsmøde, i undersøgelsen skal indgå, hvad der er af muligheder inden for de gældende regler.

5.b Vedr. ældrerådets bekymringsbrev, der omhandler det stigende antal demensramte i Kommuneqarfik Sermersooq – blev sendt videre til Velfærd og arbejdsmarkedsforvaltningen.

Brevet er indsendt til Udvalg for Velfærd og Arbejdsmarked.

Status:

LAL: Her drejer det sig om, hvad KS har af planer mht. stigende antal borgere med demens. Brevet er indsendt til Udvalg for Velfærd og Arbejdsmarked.

JSH: Når der er blevet indsendt breve til de stående udvalg, at det ledelsessekretariatet og udvalget, der modtager henvendelsen. Hvis Ældrerådet ikke har modtaget svar, anbefales det at der sendes en påmindelse. Fg. Direktør vil også nævne det for udvalgsformanden ved deres næste møde.

LAL: Det vil være rart at få et svar til næste møde, det bliver også mere og mere akut, det fortæller de for kort siden viste tal.

JSH: Jeg afholder møde med formanden den 8. juni - denne overskrift vil blive nævnt under det møde.

6. Undersøgelse blandt pårørende til mennesker med demens i Kommuneqarfik Sermersooq udarbejdet af: Kamilla Nørtoft og Tenna Jensen Arktisk Aldring Januar 2020

Det videre forløb:

BKP: Det er meget godt, at der nu findes det. I løbet af 10 år, har der i lang tid kun været 13 som er blevet interviewet. Men det er godt, at demenskoordinatoren har taget tre overordnede overskrifter, som indeholder informationer. Alligevel kan man ønske sig, at det bliver yderligere undersøgt.

LAL: Man bemærker også, at man i sådanne undersøgelser kun laver små undersøgelser - man kan endda sige, at denne her undersøgelse drejer sig om, hvad vi før har hørt om, og hvad vi før har fået informationer om.

Derfor kunne man ønske, at undersøgelserne var kontinuerlige. Også denne som de har diskuteret, at der burde være en forening for demensramte. Man kunne måske tage det op sammen med demenskoordinator.

BKP: Det kan blive undersøgt, og man kunne lave en undersøgelse sammen med Iisimatusarfik, det ville være godt hvis Ældrerådet skrev en anbefaling. Vi kunne f.eks. skrive, at det ville være spændende, hvis man kunne skrive speciale om emnet.

JSH: Kommunen sætter pris på alle de undersøgelser og afhandlinger der bliver udarbejdet i forhold til ældreområdet, da det altid kan give nye indspark og ideer til forbedringer. Det kunne være spændende, hvis der var nogen der ville skrive speciale om det – det gjorde jeg selv – der er masser at dykke ned i og plads til nytænkning og fx at indtænke brug af velfærdsteknologi

AHC: Du har ret i, at der er problemer med disse 13 omtalte overskrifter. Der er for lidt oplysning, og vi reagerer for sent med forskellige tiltag, vi er ikke synlige nok. Vi ville gerne være to skridt foran, men det er vi ikke i dag.

Nu er den ene af de to demenskoordinatorer stoppet, og vi skal finde en ny, fordi der er meget, der skal løftes op. Og hvis prognosen viser rigtigt for fremtiden, hvem skal så passe de ældre? Det er os, der skal fortælle samfundet om, at arbejdsbyrden bliver større hvorfor vi skal uddanne os. Vi er også dem, der skal være med til at bane vejen, fordi de tal vi havde for 10 år siden er blevet til realiteter, derfor skal vi tænke 10 år frem, og hvis disse tal rammer rigtigt, så bliver arbejdsbyrden også stor.

Beslutning:

Ældrerådet skal hermed anbefale, og kommer hermed med en opfordring til llisimatusarfik, at ældreområdet bliver et forskningsområde.

Bodil laver udkast til skrivelsen og sender den til Forvaltningen.

7. Statistikker på ældreområdet (fast punkt):

Afgørelse:

Der vil blive fremlagt nye tal til næste møde.

JSH: I forhold til tallene, er der de seneste 14 dage ikke sket synderligt meget. Personligt er jeg lidt overrasket over, at I får nye tal hver gang i holder møde, fordi udvalget ikke modtager tilsvarende oplysninger.

Derfor fremlægges tal vedrørende de ældre til næste udvalgsmøde. Derefter vil jeg vurdere, om de tal, I modtager, skal uddeles hver måned, pr. kvartal eller hvert halve år.

LAL: Ældrerådet modtager tallene udfra en beslutning, de har taget. Det kan være, at Ældrerådet i den næste valgperiode har en anden arbejdsgang, og de skal selv beslutte, om de vil fortsætte med at få tallene som nu.

Men det er en god ordning med de tal, vi modtager nu.

JSH: Skal det så forstås således, at I synes at det giver god mening at modtage disse tal ved hvert møde?

LAL: Det er rigtigt, at det er til hjælp – f.eks. er vores nuværende henvendelse om boliger til demensramte, den udspringer af de overvejelser, vi har, og fordi vi gerne vil være årvågne om behovet.

8. At de ældre flytter til Danmark.

Der er ikke nye tal om de ældres udflytning til Danmark.

De nyeste tal er fra maj 2020, det er tal fra Grønlands Statistik.

Tages til efterretning.

9. Evt.

JSH: Vi har modtaget to breve fra Ældrerådet den 13. maj 2020:

- Ønske om et andet lokale, der kan fungere som de ældres værested.
- Forespørgsel om byggeplaner vedr. demensboliger

Vedrørende nye lokaler til ældreforeningen arbejdes der på en konkret løsning.. Forvaltningen forventer at kunne give en klar tilbagemelding på dette i slutningen af august 2020.

Der vil under alle omstændigheder dreje sig om et tilbud om at Ældreforeningen kan anvende andre lokaler, som ejes af kommunen og altså ikke et helt nyt byggeri. . På den længere bane drøftes det, om der skal anlægges et ældrecenter. Dette vil dog skulle drøftes og prioriteres politisk sammen med andre anlægsprojekter.

- I forhold fremtidig anlægsplanerne for etablering af et nyt byggeri for demente, har Arnannguaq arbejde med de fremtidige behov for området.

I forhold til byggeri følger vi med i udviklingen, kigger man på Kommuneqarfik Sermersooq kan man se at der er mangel for boliger i Tasiilaq og i Nuuk.

BKP: Spørger, om der kan stilles bænke op i byerne.

LJK: Der er blevet foretaget flere henvendelser, der er desuden kommet ønsker om disse under Ældreforeningernes møde. Man ønsker opstillet bænke ved kirken og ved Brugseni.

Forvaltningen retter forespørgsel til Forvaltning for Anlæg og Miljø ift. opsætning af bænke i både Nuuk og i de øvrige byer og bygder i Kommuneqarfik Sermersooq.